

Држава као лош предузетник

Држава као лош предузетник

rs.politsturm.com

2023-10-28

2 мин. читања

Податак да прва четири места на листи предузећа која су 2022. године остварила највеће губитке заузимају она која су у већинском власништву државе је домаћа стручна јавност узела као доказ да држава не само да није у стању да управља капиталом, већ не уме ни да процени у којим предузећима треба да буде власник. Ова констатација, наравно, само показује нестручност такозване стручне јавности.

Економиста Милан Ковачевић, на пример, не само да замера тренутним управљачким способностима државе, ваћ објашњава како је приватизација спроведена погрешно пошто су продата веома профитабилна предузећа.

“Подаци илуструју да предузећа у којима је држава власник или сувласник остварују лоше пословне резултате и трпе губитке. То је јасан показатељ да надлежни нису направили добре анализе и процене те да је власништво задржано у погрешним предузећима, односно онима који су губиташи” објашњава он за лист “Данас”.

Овакав резон се може опростити некоме ко се економијом не бави, али је крајње срамотно чути овако нешто од једног економисте. Први проблем је фетишизација профита као једине мере успеха неког предузећа. Предузеће на листи као највећи губиташ је ЕПС, па се ту поставља питање шта би Ковачевић, као стручњак у својој области, урадио током приватизације. Да ли би његова “добра” анализа, насупрот “лоше” државне, довела до приватизације истог? Да ли би данас били у ситуацији да неки приватни монопол дере кожу грађанима са ценама струје, или би можда тај приватник одлучио да стави катанац на ЕПС и распрода имовину, пошто је неисплативо одржавати фирму?

И то је једна ствар коју ови стручњаци не могу, или не желе, да виде - да власти често подупиру разне фирме губиташе јавним буџетом, не зато што се надају неком профиту у будућности већ зато што та предузећа пружају неопходне услуге на којима почива остатак економије неког друштва. Дакле није увек профит за власника једини бенефит постојања неке фирме. Некада је то што имамо светло по становима, или то што можемо да пошаљемо нешто са једног краја земље на други, или то што грађани имају приступ здравственим услугама.

Поред фетишизације профита, овакви ставови откривају други велики проблем, а то је неразумевање односа између приватизације и државе, па чак и неразумевање саме државе. Држава се представља као неки лош управљач, као да држава има вољу и импулс да сама нечиме управља. Држава је, и то је нешто што упорно понављамо, само алат у рукама владајуће класе. Дакле оним што је у државном власништву не управља никакав митски државни ентитет, већ иста та владајућа класа која управља и државом.

Па како онда та владајућа класа, класа капиталиста, наизглед управља тако успешно приватним, а тако неуспешно државним власништвом? Истина је да поред државних предузећа која пружају кључне услуге попут ЕПС, имамо и нека која то не чине, попут Arena Channels group у власништву Телекома. Овде опет можемо да се вратимо на приватизацију. Приватизацијски светоназор је пљачкашки. Ако капитал управља државом, наравно да ће држава да приватизује најуспешнија предузећа, да их преведе у руке тог истог капитала.

Са друге стране непрофитна предузећа могу да остану у рукама државе, на терету јавности и да служе као субвенционисан материјал за страначко поткусуривање и запошљавање.

Из свега овога се лако да закључити да проблем управљања државним предузећима не лежи у некој неизбежној државној природи, већ у класи капиталиста која државом управља и која током приватизације отима најпрофитабилнија предузећа за себе, а она која то нису, оставља на терету буџета. А у крајњу руку, ако капиталисти тако лоше управљају државом, па је она зато лош власник, онда је можда и време за смену "менаџмента". Да видимо какав ће власник бити радничка држава.

Оригинални чланак